

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

LATVIEŠU VALODĀ

KODS

									-				V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Darba burtnīca (1. un 2. daļa)

Norādījumi

Iepazīsties ar norādījumiem!

Darba burtnīcā ir iekļauti 1. un 2. daļas uzdevumi.

3. daļas uzdevums ir uz atsevišķas darba lapas.

Darba burtnīcā un darba lapā ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā!

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	2	26	100 min
2. daļa	9	30	
3. daļa	1	34	120 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu! Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

Eksāmena 3. daļas darba lapu saņemsi pēc starpbrīža.

Eksāmenā izmantotie teksti adaptēti atbilstoši eksāmena uzdevumu mērķim.

1. un 2. daļa

Uzdevumus veic darba burtnīcā!

3. daļa

Pārspriedums jāraksta par vienu no piedāvātajiem tematiem. Apjoms – 350–400 vārdu.

Darba lapas 1. lappusē apvelc izvēlētajā temata numuru!

Ja darbā izmanto citātu, norādi arī tā autoru.

Raksti salasāmi!

2014

1. DAĻA

1. uzdevums (8 punkti).

Veido iederīgus vārdus un vārdu formas no piedāvātajiem vārdiem!

<p>Skolas iela, kurā reiz dzīvojusi dzejniece Astrīde Ivaska, savu nosaukumu guvusi no 1632. gadā dibinātās Ģertrūdes baznīcas skolas un ir viena no vecākajām Rīgas priekšpilsētu ielām, (0) <u>aplūkojama</u> jau 18. gs. kartē.</p>	0) aplūkot
<p>Vietā, kur joprojām (1) _____ Skolas iela, Ziemassvētku tirdziņā Astrīde varēja nopirkt gan piparkūkas, gan vafeles ar putukrējumu.</p>	1) sākties
<p>Komponists Uldis Stabulnieks (2) _____ gados dzīvojis Marijas ielā, un tas bija laiks, kad mūzika bija brīvība, ziņas, zelts, gaiss, skābeklis.</p>	2) <i>seši</i> un <i>desmit</i>
<p>Intervijā rakstniece Gundega Repše stāsta, ka agrāk Kronvalda parkā bijis daudz (3) _____. Atcerēdamās bērnību un (4) _____, ka uzskatījusi zvirbuļus par baložu bērniem, viņa kautrīgi pasmaida.</p>	3) putni 4) piebilst
<p>Rakstnieka Valentīna Jakobsona bērnība aizritēja Mežaparkā, kur viņa ģimene dzīvoja kaimiņos māksliniekam (5) _____.</p>	5) Niklāvs Strunke
<p>Kaut arī dzejnieks Jānis Rokpelnis vēl nebija iegājis mākslinieces Helēnas Heinrihsones dzīvoklī Baznīcas ielā, viņš saprata, ka uzreiz jānoņem (6) _____.</p>	6) cepure
<p>Rakstniece Inga Žolude lepojas ar lielisku atmiņu, jo, (7) _____ ierodoties, viņa pamana itin visu un vairs neko neaizmirst. Tāpat pašas un citu runāto atceras vārds vārdā.</p>	7) <i>kaut</i> un <i>kur</i>
<p>(8) _____, jūs taču saprotat, ka vairums prozaīķu un dzejnieku bērnībā piedzīvoto izmanto savā daiļradē!</p>	8) atzīties

Aizpilda
vērtētājs:Vērtētāja
kods:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

Kopā par
1. uzd.:

2. uzdevums (18 punkti).**Izlasi teikumus! Liec trūkstošās pieturzīmes!**

1. Latviešu, tāpat kā katras tautas, dvēsele izpaužas dažādos mākslas veidos kā mūzikā glezniecībā literatūrā, bet es te runāšu galvenokārt par literatūru kā man vistuvāko nozari. 1. _____
2. Henriks Ibsens kas Norvēģijai iekarojis lielāku slavu nekā visi diplomāti un karavadoņi kopā dzimtenē tā tika ienīsts, ka tur nebija iespējams viņa lugas izrādīt, tāpēc ka publika pārāk trokšņaini protestēja. 2. _____
3. Citu mākslas darbu vidū kā brīnums piedzimst tāds kas sevī nes mūžības dīgli un kas ir tikpat neiznīcināms un neiznīkstošs kā saule vai zvaigznes. 3. _____
4. Iedziļinoties kultūras vēsturē un pētot nemirstīgos mākslas darbus jāatzīst, ka nemirst tie darbi, kuru kodols ir mīlestība. 4. _____
5. Tie, kas pazīst zviedru, angļu, vācu vai amerikāņu literatūru, vienmēr atradīs iespēju ar attiecīgās zemes cēlākajiem pārstāvjiem atrast kādu saprašanās tiltu un dvēseles saikni paglābt sevi no garīga bankrota. 5. _____
6. Cīņa par vietu garīgās kultūras ainavā ir sīva un nežēlīga, tā prasa tik lielu atsacīšanās, kā arī uzdrīkstēšanās spēku, ka kļūst pilnīgi saprotams vecāku protests un skumjas redzot ka viņu bērni šo ērkšķaino ceļu izvēlējušies. 6. _____
7. Lielais dzīves nicinātājs un pasaules gala sludinātājs Arturs Šopenhauers aizbēga no Berlīnes, kad tur plosījās holēra, bet Aksels Munte īstens dzīves pielūdzējs un lielisks ārsts aizbrauca uz Neapoli, lai tur cīnītos ar šo slimību. 7. _____
8. Vienaldzība satur nāvējošu indi; ja cilvēku nekas vairs neaizkustina, viņš izkaltīs kā tuksneša smilts, kurā neiesakņojas neviens kultūras stāds katrs rakstnieks ikreiz atgādina sev, kad sastopas ar bezjūtību. 8. _____
9. Vārdi „māksla uztur pie dzīvības” paguruma brīžos tiek atkārtoti bieži jo bieži un no tiem manā sirdī ieplūst liela gaisma un liels spēks. 9. _____

(Pēc Zentas Mauriņas)

Kopā par
2. uzd.:

Kopā par
1. daļu:

2. DAĻA

Izlasi Rūdolfa Blaumaņa lugas „Indrāni” režisoru izteikumus un veic 1.–4. uzdevumu!

Māra Ķimele, 2008. gada izrādes režisore Valmieras Drāmas teātrī

Man Rūdolfs Blaumanis liekas dievišķs un gribas, lai arī citi to sajūt, un es esmu gatava stāvēt uz ausīm, lai parādītu vēl kādiem simtiem cilvēku, cik tas ir nozīmīgi un skaisti. Blaumanim būtisks ir kas cits – ir sadzīves taisnība un lielā taisnība. Jauno Indrānu taisnība un motivācija ir pagātnē un nākotnē. Kaut vecajam Indrānam arī pieder lielā pasaules taisnība (es nošķīru tos Indrānus, kas pilda manu maku, no tiem, kas iepriecina manu sirdi), viņš nav spējis dzīvē iemiesot varbūt sadzīviski sīko, bet varbūt visbūtiskāko taisnību – mīlēt pats savu bērnu.

Lugā vēlos izcelt to, ka cilvēku nevēlēšanās vai nespēja runāt par svarīgo un sāpīgo galu galā noved pie ļoti nopietnām nelaimēm. *Indrāni* būtībā ir luga par karu vienas ģimenes robežās, par to, cik smagi un reizēm neiespējami ir sakārtot attiecības vistuvāko cilvēku lokā. Lugas konflikts ieguvis asu un mūsdienīgu skanējumu. Luga par nepieciešamību saprasties.

Valters Sīlis, 2013. gada izrādes režisors Latvijas Nacionālajā teātrī

Indrāni man ir pirmais Blaumaņa un arī klasikas iestudējums. Tādēļ tas ir ļoti liels izaicinājums – strādāt ar materiālu, kas man ir ļoti mīļš, un arī vairāki šīs lugas iestudējumi man ir ļoti patikuši, un tomēr ceru, ka man izdosies šajā izrādē atrast kaut ko savu. Veidojot izrādi, liekas ļoti būtiski pētīt tieši Nacionālā teātra iestudējumu tradīciju, jo šī luga runā par paaudzēm, kuras viena no otras pārmanto ne tikai savu iekopto zemi, bet arī mūsu nācijai biedējoši pazīstamu attiecību modeli, kas inficēts ar izteiktas paštaisības, neizrunāšanās, neuzklausīšanas, otra nedzirdēšanas „vīrusu”. Tas ir rosinājis daudzus teātra māksliniekus radīt savus *Indrānus*, liekot atšķirīgus akcentus šīs ģimenes attiecību atspoguļojumā. Katrs no šiem iestudējumiem ir radījis savu versiju par Latvijas laukiem.

Elmārs Seņkovs, 2012. gada izrādes režisors M. Čehova Rīgas Krievu teātrī

Es nebiju nekāds Blaumaņa fans un joprojām līdz galam neesmu izlasījis viņa kopotos rakstus un arī Līvijas Volkovas *Blaumaņa zeltu* ne... Man Blaumanis bija izaicinājums tieši tādēļ, ka par viņu tiek mācīts – viņš ir ģeniāls. Sākot strādāt pie *Indrāniem*, man likās, ka es nupat, nupat atradīšu pierādījumus, ka nemaz tik dižs tas Blaumanis nav. Bet man īsti neizdevās. Blaumanim ir tik dzelžaina struktūra, viņš tomēr ir profesionāls dramaturgs – man kā režisoram nebija brīvas rokas. Es nevarēju visu izdarīt pa savam. Viņš man neļāva tik ļoti aizstāvēt Indrānu jauno paaudzi, kaut arī es ļoti gribēju. Bet es ļāvos. Es vispār bieži ļaujos. Jo katrs no izrādes dalībniekiem var pavērst iestudējumu vienā vai otrā virzienā. Man nav strikta sākuma uzstādījuma.

(Pēc interneta materiāliem)

1. uzdevums (6 punkti). Formulē galveno domu katra režisora izteikumā!

Māra Ķimele

Valters Sīlis

Elmārs Seņkovs

2. uzdevums (2 punkti). Formulē visu izteikumu kopīgo tematu!

3. uzdevums (4 punkti). Izraksti no Māras Ķimeles un Elmāra Seņkova izteikumiem pa vienam frazeoloģismam un izskaidro tos!

Frazeoloģisms	Skaidrojums

4. uzdevums (9 punkti). Valters Sīlis apgalvo, ka lugā „Indrāni” viena no problēmām ir „otra nedzirdēšanas „vīruss””. Uzraksti viedokli par to, kā mūsdienās saprotas dažādas paaudzes! (Darba apjoms 80–90 vārdu.)

Aizpilda
vērtētājs:Vērtētāja
kods:

S. _____

P. _____

S. _____

P. _____

S. _____

P. _____

Kopā par
1. uzd.:

2. _____

3. _____

S. _____

F. _____

P. _____

Kopā par
4. uzd.:

Izlasi Sandras Vensko raksta fragmentu un veic 5.–9. uzdevumu!

Labvēlīgas vides veidošana kultūrpolitikai reģionos ir atkarīga no vairākiem priekšnoteikumiem: uzticēšanās un spējas sastrādāties ar līdzīgi domājošajiem, piedāvātās **idejas** veiksmīgas īstenošanas un padarītā darba kvalitātes. Kultūras slānis neveidojas pats no sevis, tas jārada un jāatspoguļo – vismaz novērtējot padarīto. Kāpēc tas svarīgi? Pašvērtējumam. Novērtējumam un salīdzināšanai.

Kultūrvide ir pamats, uz kā stāvēt visu radošo profesiju pārstāvjiem, kultūras produkts, vai tā būtu neliela dzejas grāmata, mūzikas festivāls vai starptautiska rakstura konference, izstāde vai koncerts arī nedrīkstētu izčākstēt kā sniegs pavasara saulē, jo faktiski visu šo kultūrslāni veido pašu pelnīta nauda. Tāpēc visgrūtāk īstenot kādu ideju ir tad, ja idejas autors **nerod kopīgu valodu** ar finansētāju.

Kultūrslānis veidojas nevienmērīgi atkarībā no cilvēku prasmes pārliecināt, pierādīt un argumentēt.

Grāmata, dievnams, teātris, deja, glezna, ēdamais dzintars, koncerts, tūrisms – šādā vai citādā **kārtībā** varētu grupēt Latvijas jeb ārpus galvaspilsētas kultūrvīdē radītos kultūras produktus. Pievienotā vērtība šim kopumam būtu jāmeklē ārpus nozares, un kultūras aktivitātēs jāiesaista visi iedzīvotāji no pirmsskolas līdz sirmam vecumam – katrā apdzīvotā vietā ir jānotiek nemitīgai kultūras kultivēšanai.

Ja izdevējam, draudzei, diriģentam un kultūras komisijām, suvenīru ražotājiem, telpu iznomātājiem izdodas vienoties kopīgā redzējumā, kā radošumu pārvērst precē un produktā, reģioni kļūst interesanti.

Mazas valsts ilgtspējīgs kultūras modelis ir pavisam vienkāršs – ziņkārīgi tūristi, laimes meklētāji, dzimtas sakņu pētnieki, cilvēki, kuri lūkojas, kas Latvijā notiek. Ieguldot kultūrā, mums atveras vārti kultūrtūrismam, interesei par valsti ar sarežģītu pagātņi. Aizbraucot no Latvijas, tūrists, savā valstī ieejot grāmatu veikalā, varbūt pamana, ka tur plauktā stāv laba, no latviešu valodas tulkota grāmata, kas nu jau ir netieša saikne ar Latvijā gūtajiem iespaidiem. Pamazām, tomēr būvējama realitāte.

Var lūkoties pēc atbalsta ārpus valsts, un to arī daudzi radošo profesiju pārstāvji dara. Vieniem izdodas, citiem ne. Kāpēc kultūrai būtu nepieciešams lielāks finansējums, runāts daudz un parasti visai skaļi. Zemapziņā mums ir un būs dusmīgi sarauktas pieres ikreiz, kad naudas nepietiks.

(Sandra Vensko, „Latvijas Avīze”, 22.01.2013.)

5. uzdevums (2 punkti). Uzraksti Sandras Vensko rakstam virsrakstu, kas ieinteresētu lasītāju! Pamato savu izvēli!

5. _____

6. uzdevums (2 punkti). Pamato raksta problemātikas aktualitāti!

6. _____

7. uzdevums (2 punkti). Atrodi un atzīmē ar ☒, kurā nozīmē lietoti tekstā izceltie vārdi!

- ideja** īstenības un iztēlotā atspoguļojums cilvēka apziņā; priekšstats, jēdziens, tēls;
 būtiskais, galvenais princips; viedoklis, pārliecība;
 doma, iecere, nodoms.
- kārtība** stāvoklis, kad ikviens priekšmets ir savā vietā, kad viss noris pareizi, bez traucējumiem;
 secība;
 norises īstenošanas veids, attiecību sistēma, darbības organizācija.

7. _____

8. uzdevums (1 punkts). Skaidro tekstā lietoto vārdu savienojumu „nerast kopīgu valodu”!

8. _____

9. uzdevums (2 punkti). Izraksti no teksta trīs darbības vārdus vajadzības izteiksmē! Ar kādu nolūku, tavprāt, autore lieto šos darbības vārdus?

Darbības vārdu formas vajadzības izteiksmē

9. _____

Kopā par
2. daļu:

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

LATVIEŠU VALODĀ

KODS

									-				V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Darba lapa (3. daļa)

Apvelc izvēlētajā temata numuru!

1. 2. 3.

2014

3. daļa

Izvēlies vienu no tematiem un uzraksti pārspriedumu (350–400 vārdu)!

1. „Valoda ir durvis uz kultūru un cilvēkiem.” (G. Godiņš)
2. Mani literārie līdzinieki.
3. Mans ceļš kultūras pasaulē.

Uzmetums.

